

Pracovní skupiny platformy pro spravedlivou transformaci

Akce 1: Průvodce výměnou znalostí

listopad 2023

*Regional and
Urban Policy*

Akce 1: Vyvinout zdroje pro zlepšení výměny poznatků a pro podporu sdílení znalostí a zkušeností získaných v oblasti spravedlivé transformace

Vedoucí akce: Společnost Valea Jiului, Evropská asociace rozvojových agentur (EURADA)

Příspěvatelé akce: Sekretariát Uhelné komise při Katolické univerzitě Eszterházyho Károlyho, Univerzita Trakia

Kategorie: Horizontální

Pracovní skupiny (Working Groups, WG) platformy pro spravedlivou transformaci (Just Transition Platform, JTP), založené v listopadu 2021, sdružují všechny zúčastněné strany z celé Evropy, které mají společný zájem pomoci lidem a místům ovlivněným přechodem na klimaticky neutrální hospodářství. Pracovní skupiny pro **ocelářství, cementářství a chemický průmysl** se zaměřují na konkrétní odvětví s vysokými emisemi uhlíku, která jsou transformací silně ovlivněna, zatímco čtvrtá pracovní skupina se zaměřuje na **horizontální strategii zúčastněných stran**.

Po zpracování [dokumentů k rozsahu své činnosti](#), které nastiňují hlavní oblasti a cíle jejich pracovní skupiny, vypracovali členové daných pracovních skupin [společný prováděcí plán](#), který upravuje 17 opatření. Tento plán byl dokončen a zveřejněn v dubnu 2023. Po zbytek roku vedoucí akce spolu s dalšími členy pracovních skupin, kteří se na této akci podílejí, svá příslušná opatření implementovali.

Tento dokument představuje konečný výstup z akce 1.

Odmítnutí odpovědnosti:

Informace a názory obsažené v tomto dokumentu jsou názory členů pracovních skupin platformy pro spravedlivou transformaci v oblasti oceli, cementu, chemických látek a horizontální strategie zúčastněných stran a neodrážejí oficiální stanovisko Evropské komise. Komise nezaručuje přesnost informací zde obsažených. Komise ani žádná osoba jednající jejím jménem nemůže být činěna odpovědnou za obsah a použití informací obsažených v tomto dokumentu. Opakované použití je povoleno za předpokladu, že je uveden zdroj a není zkreslen původní význam nebo sdělení dokumentu. Evropská komise nenese odpovědnost za žádné následky vyplývající z opakovaného použití tohoto dokumentu. Politika opakovaného použití dokumentů Evropské komise se provádí na základě rozhodnutí Komise 2011/833/EU ze dne 12. prosince 2011 o opakovaném použití dokumentů Komise (Úř. věst. L 330, 14.12.2011, s. 39).

Úvod

Výzvy řešené v rámci akce 1

Jednou z největších překážek na cestě ke spravedlivé transformaci je nedostatek informací o samotném procesu spravedlivého přechodu a o tom, jak získat přístup k dostupné podpoře.¹ To platí jak pro regiony, které řeší své problémy izolovaně, přestože čelí podobným výzvám jako jiné regiony, tak pro klíčové aktéry, kteří jsou z procesu transformace vyloučeni. Aktivity zaměřené na výměnu znalostí mohou pomoci tyto informační bariéry překonat. Regiony se mohou učit z úspěšných – i neúspěšných – iniciativ a řešení problémů spojených se spravedlivým přechodem v jiných regionech a inspirovat se jimi. To pak povede k vytvoření vzájemně prospěšných synergií a k vývoji nových cílených řešení. Pro úspěšný spravedlivý přechod je také zásadní pochopit, kdo jsou aktéři pracující na mechanismu spravedlivé transformace a územních plánech pro spravedlivou transformaci (Territorial Just Transition Plans, TJTP), aby se o sobě navzájem dozvěděli a propojili se, případně aby se identifikovali klíčoví aktéři, kteří se do procesu dosud nezapojili.

Cíle akce 1

Tento dokument je zamýšlen jako **komplexní průvodce**, který má pomoci zlepšit výměnu poznatků a učení v oblasti spravedlivého přechodu, propojit tak aktéry zabývající se touto problematikou a zároveň podpořit příležitosti k výměně znalostí.

Poskytuje odpovědi na tři základní otázky:

- Jakým způsobem lze provádět výměnu znalostí?
- S kým je možné si znalosti vyměňovat?
- Jak tuto výměnu znalostí financovat?

Průvodce je strukturován s ohledem na dané potřeby, je co nejstručnější a pokud možno vychází z existujících nástrojů a odkazuje na ně, protože jsou již často k dispozici dobré zdroje informací. Kromě toho příkladný vhled do problematiky zajišťují osvědčené postupy.

Ústředním a neustále aktualizovaným centrem znalostí o procesu spravedlivého přechodu je [úložiště znalostí platformy spravedlivé transformace](#). Toto úložiště obsahuje přístupy a projekty, které mohou často sloužit jako osvědčené postupy a zdroj inspirace při vyhledávání příslušných znalostí a informací.

Průvodce je výsledkem práce horizontální pracovní skupiny [JTP](#) patřící pod Evropskou komisi. Pracovní skupiny JTP, které sdružují zúčastněné strany z celé Evropy, poskytují fórum pro strategickou výměnu informací o problémech, které sdílejí zúčastněné strany zapojené do procesu přechodu v regionech s vysokými emisemi uhlíku. Horizontální pracovní skupina se zabývá zejména společnými, mezitematickými otázkami v nejvíce postižených regionech a vytváří dokumenty jako jsou **pokyny pro monitorování a provádění projektů spravedlivé transformace, soubor nástrojů pro komunikaci o spravedlivé transformaci** a tento **dokument pro zlepšení výměny znalostí** a další.

¹ Nedávný průzkum mezi zúčastněnými stranami spravedlivé transformace, který byl proveden v rámci činnosti horizontální pracovní skupiny, zjistil, že „nedostatek dostupných informací o procesu spravedlivé transformace“ a „nedostatek informací o tom, jak získat přístup k dostupné podpoře“ jsou dvě ze tří hlavních překážek, s nimiž se při přípravě nebo předkládání projektů týkajících se spravedlivého přechodu setkávají.

Na jaké zúčastněné strany cílí akce 1

Tento dokument je určen příslušným aktérům v regionech, které získávají prostředky z Fondu pro spravedlivou transformaci (Just Transition Fund, JTF), včetně vládních a veřejných orgánů, podniků a průmyslu, akademické obce a výzkumných center, občanské společnosti i nevládních organizací a dalších.

Jak byla tato akce implementována

Práci na přípravě této akce zahájili členové akční skupiny, kteří provedli rozsáhlý průzkum stávajících iniciativ, přístupů a osvědčených postupů týkajících se výměny znalostí. Po tomto průzkumu byly návrhy materiálů předány ostatním členům pracovní skupiny, aby se k nim vyjádřili a aby byly využity znalosti a zkušenosti širšího okruhu zúčastněných stran. Tím se zajistilo, že konečný výstup této akce bude co nejlépe použitelný a praktický.

Průvodce výměnou znalostí

Jak si vyměňovat znalosti – první kroky

Před zahájením a plánováním výměny znalostí byste si měli nejprve ujasnit, čeho přesně chcete a potřebujete dosáhnout. Za tímto účelem je nutné provést předběžnou analýzu.

1. Analýza potřeb

Nejdříve si promyslete, jaké jsou přesně vaše potřeby a s jakými problémy se potýkáte. Pokud máte v tomto ohledu jasno, můžete lépe hledat partnery pro výměnu daných znalostí a zvýšit své šance na úspěch. Jiné regiony a aktéři se mohli v minulosti potýkat s podobnými problémy a z jejich přístupů k jejich řešení se můžete mnohému přiučit. Řešení podobného problému se může snažit nalézt i jiná skupina zúčastněných stran a výměna názorů s nimi tak může být inspirací pro nové nápady i nalezení vodítka, jak dále postupovat.

2. Výzkum rámcových podmínek

Je také nezbytné prozkoumat rámec procesu spravedlivého přechodu ve vašem regionu, abyste měli jasno o možnostech/realizovatelnosti určitých akcí a o lidech, kteří se do nich mají zapojit. Tyto rámce zahrnují právní základ v podobě [územních plánů pro spravedlivou transformaci \(Territorial Just Transition Plans, TJTP\)](#), dalších souvisejících strategií a akčních plánů na regionální/místní úrovni a již uskutečněných nebo probíhajících iniciativ a opatření. Dobrá znalost TJTP je důležitá také pro pochopení, které činnosti jsou způsobilé pro financování, včetně aktivit zahrnujících výměnu znalostí. Na úspěch vaší výměny znalostí bude mít zásadní význam dobře provedený přezkum TJTP ve vašem regionu a posouzení současného stavu provádění, rámce monitorování i zapojených subjektů.

3. Mapování zúčastněných stran a sběr informací

Pro úspěch výměny znalostí a obecněji pro překonání zjištěných problémů a překážek bude velmi přínosné zmapovat příslušné zúčastněné strany ve vašem regionu – jak ty, které se podílejí na procesu spravedlivého přechodu, tak ty, které se jím v současné době nezabývají, ale měly by se jím zabývat – a také stávající zdroje informací. Dobrým výchozím bodem pro zmapování zúčastněných stran je databáze aktérů v regionech JTF, kterou vytvořila pracovní skupina JTF. Pokud jde o zdroje informací, na evropské úrovni lze nalézt mnoho podpůrných dokumentů, a to zejména na stránkách [JTF](#). Další informační materiály by mohly být k dispozici na celostátní a/nebo regionální úrovni. Zde by měl být vaším prvním kontaktním místem řídicí orgán odpovědný za spravedlivý přechod ve vašem regionu.

Typologie výměn znalostí a osvědčené postupy

Tato část poskytuje stručný přehled různých typů výměny znalostí a představuje cenné zdroje informací o dostupné technické pomoci a osvědčených postupech.

1. Určení ideálního typu výměny – z praktického hlediska

Existuje několik typů výměn poznatků a obecně by optimální formát měly určovat vaše potřeby, jsou zde nicméně určité aspekty, které stojí za zvážení. Cílem této kapitoly není provést teoretickou klasifikaci, ale zaměřit se na výhody a nevýhody jednotlivých formátů. V zásadě lze rozlišit dva typy výměny: uskutečněné online nebo osobní formou (tabulka 1).

Tabulka 1 Výhody a nevýhody různých typů výměn

	ONLINE	OSOBNÍ FORMOU
Výhody	<ul style="list-style-type: none">• Relativně snadné najít čas na organizaci v souladu s kalendářem účastníků• Časově efektivní způsob, jak navázat kontakt• Formát méně náročný na lidské zdroje• Malé nebo žádné náklady	<ul style="list-style-type: none">• Pravděpodobně poskytnete hlubší vhled do problémů a potřeb daného regionu• Snadnější pochopení pracovního prostředí konkrétního aktéra• Vyšší potenciál pro další spolupráci
Nevýhody	<ul style="list-style-type: none">• Poněkud neosobní• Nižší potenciál pro další spolupráci• Horší pochopení pracovního prostředí konkrétního aktéra• Poskytuje méně poznatků a dojmů o problémech a výzvách, kterým daný region čelí	<ul style="list-style-type: none">• Je složitější najít datum, které by vyhovovalo všem• Hostitelský region potřebuje více času na přípravu• Případné náklady pro hostitelské i navštěvující regiony• Formát náročnější na lidské zdroje

Dalším aspektem, který může ovlivnit ideální formát výměny znalostí, je počet jejich potenciálních účastníků. Pokud je téma dobře popsáno, mohou **cílená dvoustranná online setkání** poskytnout účinný rámec pro diskusi. Tzv. „**job shadowing**“ (stínování při práci) pak představuje zvláštní příležitost, při které daná osoba stráví více času v jiné organizaci a získá hlubší znalosti o daném problému. Jedná se o efektivní a intenzivní způsob učení, který však vyžaduje mnoho času jak od příslušného návštěvníka, tak od hostitele. Potřebujete-li zapojit více lidí se širokou škálou odborných znalostí, vyplatí se zorganizovat **skupinovou návštěvu**. Témata výměny by měla určit optimální složení delegace, i když ideální počet lidí může představovat problém. Je vhodné se zaměřit na malou skupinu, která může pokrýt příslušné dovednosti a odborné znalosti, aby se předešlo neefektivním způsobům práce.

2. Příklad výměn znalostí mezi akademickou obcí a průmyslem

Ačkoli se tato akce zaměřuje na výměnu znalostí mezi uhelnými regiony, je důležité zmínit i další typy výměn, například mezi akademickou obcí a průmyslem. Transformace vyžaduje širokou škálu odborných znalostí a vědomostí a akademická a průmyslová sféra

hrají při úspěšném provádění přechodu důležitou roli, zejména díky inovačnímu potenciálu založenému na spolupráci mezi oběma sektory a možným synergiím vznikajícím mezi nimi.

S ohledem na strategické priority byly stanoveny následující hlavní zásady, na jejichž základě by měla být realizována partnerství mezi akademickou obcí a průmyslem:

- zaměření se na příležitosti a konkurenční výhody regionů a zároveň zachování souladu s celostátními prioritami,
- tržní orientace výzkumných aktivit na základě zájmů a problémů souvisejících s podnikáním a spolupráce se zástupci podnikatelských sektorů,
- víceodvětvové partnerství organizované na základě zásad otevřenosti a inkluzivity,
- holistické začlenění do hodnotového řetězce,
- vytváření mezinárodních sítí se stejnými a doplňujícími se zkušenostmi a zájmovými aktivitami v oblasti vědy a podnikání.

Výše uvedené vede k vytvoření jednotného systému pro:

- vytvoření kultury pro využívání výsledků výzkumných činností,
- sladění výzkumných činností s potřebami průmyslu i společnosti,
- podporu formálního přenosu technologií (prostřednictvím licenčních dohod a dohod o spolupráci).

Obrázek 1 Logický rámeček spolupráce mezi akademickou obcí a průmyslem

3. Technická pomoc

Na evropské úrovni je k dispozici celá řada nástrojů pro technickou pomoc a v širší oblasti přechodu na novou energetiku byly uskutečněny další iniciativy, které by mohly být cenným zdrojem osvědčených postupů a budování kapacit konkrétního regionu. Níže je

uveden seznam některých relevantních příkladů programů technické pomoci, které jsou aktivní ke konci roku 2023:

- **JTP GROUNDWORK:** JTP GROUNDWORK podporuje regiony způsobilé k získávání prostředků z JTF při realizaci jejich TJTP, přičemž poskytuje na míru šitou technickou pomoc a poradenské služby. Dostupné služby mohou zahrnovat: plánování projektů a rozvoj, budování kapacit, zapojení a mobilizaci zúčastněných stran, posílení spolupráce.
- **C4T GROUNDWORK:** C4T GROUNDWORK podporuje řídicí orgány odpovědné za implementaci Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR) a Fondu soudržnosti ve způsobilých členských státech EU, konkrétně se zaměřením na cíl politiky 2, kterým je „ekologičtější, nízkouhlíkový přechod k čistě bezuhlíkovému hospodářství“, a to prostřednictvím poskytování poradenství a technické pomoci šité na míru.
- **START:** START poskytuje uhelným regionům na míru šitou krátkodobou podporu v rozsáhlé škále témat souvisejících s přechodem. Napomáhá úsilí o dekarbonizaci výroby i využívání energie, diverzifikaci hospodářských činností a sociálnímu rozvoji v regionech a komunitách, které jsou silně zasaženy přechodem od fosilních paliv.
- **TARGET:** Program TARGET (Technical Assistance for a Green Energy Transition), který byl spuštěn v listopadu 2021, představuje technický nástroj, jehož cílem je úzce pomáhat uhelným, rašelinným a břidlicovým regionům EU s identifikací a přípravou projektů zaměřených na čisté energie a energetickou účinnost. Podpoří také udržitelné investice a místní pracovní místa, která budou odkloněna od činností založených na fosilních palivech. Nástroj je pro příjemce zdarma.
- **JASPERS:** Společná pomoc na podporu projektů v evropských regionech (Joint Assistance to Support Projects in European Regions, JASPERS) představuje partnerství v oblasti technické pomoci, které bylo uzavřeno mezi Evropskou komisí (Generální ředitelství pro regionální a městskou politiku), Evropskou investiční bankou a Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj. JASPERS pomáhá městům a regionům realizovat vysoce kvalitní projekty. Jejich odborníci poskytují nezávislou a praktickou podporu pro strategie, programy a projekty, aby tak investice financované EU podpořily růst a vydláždily cestu k ekologičtější, propojenější a inovativnější Evropě. Pomoc ze strany JASPERS je pro místní orgány a zřizovatele bezplatná a je dostupná pro většinu zemí EU a kandidátských zemí.
- **ELENA:** ELENA (European Local Energy Assistance) poskytuje technickou pomoc pro investice do energetické účinnosti a obnovitelných zdrojů energie, které jsou zaměřené na budovy a inovativní městskou dopravu.

4. Příklady osvědčených postupů

JTPeers Exchange

[JTPeers Exchange](#) je program spuštěný v rámci platformy pro spravedlivou transformaci v roce 2023, který má usnadnit výměnu poznatků a spolupráci mezi regiony JTF a dalšími relevantními zúčastněnými stranami a odborníky z praxe s širokou škálou odborných znalostí, vědomostí a zkušeností v oblasti témat souvisejících se spravedlivým přechodem. Cílem je podpořit regiony JTF při realizaci jejich TJTP a zahrnuje jak uhelné regiony, tak regiony s vysokými emisemi uhlíku. Existují dva typy výměn, výměny mezi dvěma regiony a výměny mezi regionem a odborníkem, přičemž oba typy vedou k výměně znalostí a osvědčených postupů při implementaci prostředků z JTF.

V září 2023 byla vybrána první skupina regionů, které se budou účastnit výměn v rámci JTPeers Exchange. Tyto výměny jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka 2 Přehled vybraných regionů JTPeers v roce 2023

Zúčastněné regiony	Oblasti zájmu
Výměny mezi regiony	
Norrbotten (SE) a Midlands (IE) si vymění znalosti osobně s další podporou odborníka z regionu Heves (HU)	Participačně a komunitně vedené přístupy, ekologická diverzifikace hospodářství, vytváření pracovních míst, čistá a dostupná energie, víceúrovňová správa, budování kapacit.
Západní Makedonie (EL), Velenje (SI) a Dolní Slezsko (PL) (osobně)	Zapojení zúčastněných stran, rozvoj projektů, ekologická diverzifikace hospodářství, přeshraniční spolupráce, řízení transformace, energetické komunity.
Zasavje (SI) a Dolní Slezsko (PL) (osobně)	Obnova půdy / změna jejího využití, návrh politik, ekologická diverzifikace hospodářství.
Ida-Virumaa (EE) a Západní Makedonie (EL) (online)	Pozorovatelný spravedlivé transformace, vývoj projektů, získávání investic.
Výměny mezi regiony a experty	
Region Gotland (SE) si vymění znalosti s odborníkem ze Západní Makedonie (EL) (online)	Zlepšení mechanismu víceúrovňového řízení a administrativní kapacity pro provádění TJTP, čistá energie.
Slezsko (PL) si vymění znalosti s odborníkem z údolí Jiu (RO) (online)	Návrh monitorovacího a řídicího systému pro regionální pozorovatelnou spravedlivého přechodu.
Moravskoslezský kraj (CZ) si osobně vymění zkušenosti s odborníkem ze Slezska (PL)	Rozvoj krajiny po těžbě.

exchangeEU

Program exchangeEU umožnil smysluplné výměny s hmatatelnými výsledky mezi jednotlivými uhelnými regiony v rámci celé Evropy. Zúčastněné regiony měly možnost získat výhody z:

- programu výměny znalostí přizpůsobeného zájmům a potřebám zúčastněných regionů,
- praktických příležitostí k učení a hmatatelných výsledků pro společnou činnost,
- vytvoření sítě skládající se z odborníků z praxe, která jim bude sloužit dlouhodobě.

Prvního kola se zúčastnilo 19 delegací z 18 uhelných regionů v transformaci a druhého kola se zúčastnilo 23 delegací z 18 uhelných regionů. Všechny výměny byly velmi dobře zdokumentovány, což vedlo k vytvoření bohaté informační základny týkající se zúčastněných regionů. Na každé výměně se podíleli zprostředkovatelé z EU, díky čemuž byla výměna cílená a účinná a poskytla skutečnou přidanou hodnotu. Všechny letáky jsou k dispozici na webových stránkách programu. Zde si tak můžete prostudovat nejdůležitější

témata, hlavní výzvy i doporučení. Přehled realizovaných výměn znalostí je uveden v tabulce 2.

Tabulka 3 Realizované výměny se zaměřením na témata v rámci programu exchangeEU

Zúčastněné regiony	Oblasti zájmu
První kolo	
Výměna mezi Zaskve (SI), Moravskoslezským krajem (CZ) a severním Maďarskem (HU)	<ul style="list-style-type: none"> - Řízení a strategie transformace - Infrastruktura a udržitelnost lokality
Výměna mezi Hornonitrianským regionem (SK), Regionem soudržnosti Východ (SI), Údolím Jiu (RO)	<ul style="list-style-type: none"> - Diverzifikace hospodářství a regionální rozvoj - Přechod na čistou energii
Výměna mezi Malopolskem (PL), Aragonskem (ES), Ústeckým krajem (CZ)	<ul style="list-style-type: none"> - Infrastruktura a udržitelnost lokality - Sociální struktura a komunita
Výměna mezi Západní Makedonií (EL) a Starou Zagorou (BG)	<ul style="list-style-type: none"> - Řízení a strategie transformace - Sociální struktura a komunita
Výměna mezi regionem Midlands (IE) a Západní Makedonií (EL)	<ul style="list-style-type: none"> - Sociální struktura a komunita - Diverzifikace hospodářství a regionální rozvoj
Výměna mezi Lipskem (DE) a Karlovými Vary (CZ)	<ul style="list-style-type: none"> - Diverzifikace hospodářství a regionální rozvoj - Řízení a strategie transformace
Výměna mezi Asturií (ES) a Slezskem (PL)	<ul style="list-style-type: none"> - Řízení a strategie transformace
Výměna mezi Saskem-Anhaltskem (DE) a regionem Ida-Virumaa (EE)	<ul style="list-style-type: none"> - Diverzifikace hospodářství a regionální rozvoj - Sociální struktura a komunita
Druhé kolo	
Výměna mezi Lužicí (DE) a Zgorzelcem (PL)	<ul style="list-style-type: none"> - Udržitelná infrastruktura - Rekultivace starých uhelných oblastí
Výměna mezi severním Maďarskem (HU), Horní Nitrou (SK) a Západní Makedonií (EL)	<ul style="list-style-type: none"> - Energetické komunity - Rekvalifikace a zvyšování kvalifikace pracovníků - Zapojení zúčastněných stran
Výměna mezi severním Maďarskem (HU) a Zaskve (SI)	<ul style="list-style-type: none"> - Diverzifikace hospodářství prostřednictvím rozvoje infrastruktury - Implementace projektů spravedlivého přechodu
Výměna mezi Starou Zagorou (BG) a Karlovými Vary (CZ)	<ul style="list-style-type: none"> - Digitalizace a inovace - Rekultivace uhelných regionů pro cestovní ruch
Výměna mezi Horní Nitrou (SK), Ústeckým krajem (CZ) a Asturií (ES)	<ul style="list-style-type: none"> - Správa a využívání prostředků z JTF - Vodíkové hospodářství

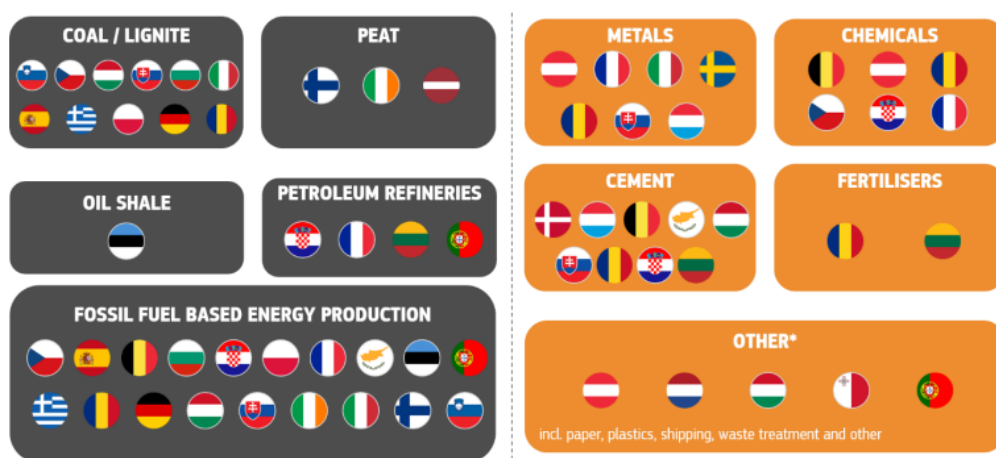
Výměna mezi Západní Makedonií (EL), Moravskoslezským krajem (CZ) a regionem Ida-Virumaa (EE)	<ul style="list-style-type: none"> - Zapojení mládeže do procesu spravedlivého přechodu - Realizace projektů
Výměna mezi Rýnským regionem (DE) a východním Velkopolskem (PL)	<ul style="list-style-type: none"> - Řízení transformace - Diverzifikace hospodářství se zaměřením na zatraktivnění regionu pro mladé lidi
Výměna mezi regionem Ida-Virumaa (EE), župou Sisak-Moslavina (HR) a Západní Makedonií (EL)	<ul style="list-style-type: none"> - Diverzifikace hospodářství - Rekvalifikace a zvyšování kvalifikace - Zapojení jednotlivých obcí do spravedlivé transformace
Výměna mezi Savinjsko-šaleckým regionem (SI) a Slezskem (PL)	<ul style="list-style-type: none"> - Přechod na čistou energii - Diverzifikace průmyslu a revitalizace

Jak najít partnery pro výměnu znalostí

Při plánování a provádění spravedlivého přechodu hraje zásadní roli spolupráce: mechanismus spravedlivého přechodu je novým nástrojem pro všechny členské státy EU, a proto by „společně myslet a spolupracovat“ mohlo vést k účinnější a úspěšnější transformaci. Pro daný region by mohlo být zásadní navázat partnerství s jinými regiony, které čelí stejným nebo alespoň podobným problémům. Tato kapitola proto poskytuje některé praktické poznatky, jak najít odpovídající partnery pro výměnu zkušeností.

1. Přehled regionů způsobilých pro získávání prostředků z JTF

Mapa JTF regionů je k dispozici na [webových stránkách JTP](#). Regiony lze rozdělit do hlavních kategorií podle odvětví hospodářství, na kterém jsou závislé (obrázek 2).

Obrázek 2 Upadající (na šedém pozadí) a transformující se odvětví (v oranžovém rámečku) identifikovaná v přílohách D ve [zprávách o jednotlivých zemích v rámci evropského semestru z února 2020](#)

2. Identifikace možných regionů pro spolupráci

Prvním zásadním krokem při budování vaší sítě je najít region, který je pro vás relevantní a kde by daná spolupráce mohla vašemu regionu a vaší organizaci přispět dodatečnou hodnotou. Existuje mnoho způsobů, jak získat informace o regionech, a zejména stojí za to **prostudovat jejich TJTP**, které jsou rovněž k dispozici na webových stránkách [JTP](#). Vzhledem k tomu, že plány TJTP mají totožnou strukturu, je poměrně snadné najít příslušné části, které se týkají identifikovaných potřeb a problémů. Další možností je **zjistit více o akcích pořádaných platformou spravedlivé transformace a iniciativou pro uhelné regiony v transformaci**, které zahrnují i konference JTP, v rámci kterých se lze nejen dozvědět o výzvách specifických pro daný region, ale také identifikovat klíčové aktéry transformace.

Kromě těchto příležitostí je třeba vyzdvihnout [program exchangeEU](#), který byl rovněž součástí iniciativy pro uhelné regiony v transformaci a poskytl příležitost pro smysluplné výměny s hmatatelnými výsledky mezi uhelnými regiony v rámci celé Evropy. Na konci programu byly kromě mnoha užitečných materiálů, jako jsou například [úspěšné příběhy transformace](#), poskytnuty [letáky](#) obsahující nejen profily regionů a zjištěné společné problémy, ale také doporučení a poučení. Tyto informační brožury rovněž obsahují odkazy na hlavní aktéry a organizace v jednotlivých uhelných regionech. Kromě toho je důležité

zmínit probíhající program JTPeers Exchange, který sdružuje regiony a další příslušné zúčastněné strany a odborníky z regionů s vysokými emisemi uhlíku a z uhelných regionů, aby si vyměňovali poznatky a zkušenosti s cílem podpořit provádění jejich TJTP. Tento program byl zahájen v roce 2023 a v roce 2024 bude znovu otevřen pro zapojení ze strany zájemců z řad regionů a odborníků.

Osvědčené postupy z různých regionů (nejen v rámci JTP) lze nalézt rozdělené podle kategorií na webových stránkách [funkčních oblastí v EU](#) (pilotní projekt Evropské komise realizovaný společně se Světovou bankou).

3. Najděte pro sebe toho správného partnera

Jakmile jste identifikovali region, který se potýká s podobnými problémy, nebo jste získali osvědčené postupy, z nichž se můžete poučit, představuje další krok nalezení toho správného partnera pro spolupráci. To může však představovat nejobtížnější část celého procesu. Při zkoumání regionů (např. studiem jejich TJTP nebo prezentací/videí z konferencí JTP) v předchozím kroku jste možná identifikovali **některé organizace a aktéry** působící v oblasti spravedlivého přechodu v určitém regionu.

Aby byl tento krok plynulejší a efektivnější, vytvořili členové akce 1 a sekretariát JTP **databázi**, ve které najdete **místní kontaktní místa** téměř ze všech regionů způsobilých pro získávání prostředků z JTF. Tato databáze zahrnuje širokou škálu místních aktérů a obsahuje názvy organizací, jejich odbornou působnost a kontaktní údaje. Díky této databázi můžete snadno navázat kontakt s aktéry v příslušném regionu.

Další velmi užitečnou databází v rámci JTP je [databáze expertů JTPeers](#). Jedná se o databázi odborníků zabývajících se spravedlivým přechodem v rámci celé Evropy. Po zařazení do databáze mohou regiony JTF a další zainteresované strany požádat tyto odborníky o radu, jak projekty spravedlivého přechodu realizovat.

Regiony, které hledají partnery, by se mohly také inspirovat konceptem „partnerských měst“ nebo „sesterských měst“, které mají v Evropě dlouhou tradici. Základní myšlenkou je navázání vztahů s geografickým subjektem (ať už se jedná o město, obec nebo region) za účelem pravidelnější spolupráce a výměny znalostí ve prospěch obou partnerů.

Závěry

1. Navázání spolupráce s dalšími uhelnými regiony / regiony s vysokými emisemi uhlíku vyžaduje kapacitu ze strany hledající organizace, nicméně pokud najdete ty správné partnery, můžete to přinést dodatečnou hodnotu i nové možnosti synergií.
2. Existují také programy, které mohou překlenout potenciální nedostatek kapacit, například program ExchangeEU a JTPeers (další jsou uvedeny v předchozích kapitolách). Vyplatí se mít oči otevřené pro všechny možnosti spolupráce.
3. Stojí za to prostudovat i webové stránky JTP, na kterých jsou k dispozici plány TJTP daných regionů: obsahují výzvy a potřeby těchto regionů.
4. Jakmile si uděláte obrázek o regionech, můžete začít hledat vhodného partnera. Výše popsané soubory dat by pak mohly tento krok zefektivnit.
5. Vaši spolupráci může posílit, pokud se vám podaří určit společný problém, který chcete řešit. Uhlenné regiony a regiony s vysokými emisemi uhlíku se od sebe značně liší, ale jejich problémy jsou překvapivě podobné.
6. Během celé výměny – i ve fázi hledání partnera – se vyplatí být co nejvíce soustředěný: dobře definovaná témata a dobře popsané, jasné cíle mohou vést k efektivnější spolupráci.

Jak financovat výměnu poznatků

Možností financování z EU je mnoho, ale vyznat se v nich může představovat náročný úkol. Existuje celá řada programů a přidělených finančních prostředků, z nichž každý je řízen různými evropskými a/nebo celostátními orgány, a z tohoto důvodu sledují různé cíle a řídí se různými pravidly. Jak už to tak ale bývá, skutečnost je méně komplikovaná, než se na první pohled může zdát.

Všechny možnosti evropského financování pocházejí z rozpočtu EU, tzv. [víceletého finančního rámce](#) (VFR). Jedná se o dlouhodobý rozpočet připravený na několik let. Současné období víceletého finančního rámce zahrnuje roky 2021–2027. Kromě víceletého finančního rámce vytvořila EU v reakci na pandemii COVID-19 bezprecedentní dočasný nástroj financování nazvaný [NextGenerationEU](#). Rozpočet EU a nástroj NextGenerationEU jsou rozděleny do různých programů a fondů.

Velmi dobrý a ucelený přehled o různých programech a fondech financování EU poskytuje [průvodce financováním z EU](#) (vydání pro rok 2023), o který se postarala výzkumná služba Evropského parlamentu, tj. think-tank Evropského parlamentu. Průvodce rozděluje jednotlivé fondy EU podle témat financování, např. „regionální politika“ nebo „energetika“. Kromě programů financování EU existují různé formy účelového financování vyhrazené pro poskytování technické pomoci, které propojují regiony a další zúčastněné strany v nejrůznějších směrech.

Technická pomoc

Níže jsou uvedeny některé příklady možností technické pomoci, které jsou pro regiony k dispozici:

- **JTP Groundwork**

Program JTP Groundwork, spuštěný v rámci platformy pro spravedlivý přechod v roce 2023, představuje technickou pomoc, která je k dispozici regionům způsobilým pro získání prostředků z JTF. Účelem je získání přizpůsobené podpory ve formě technické pomoci a poradenských služeb, které jim pomohou při provádění jejich TJTP.

- **REGIO Peer2Peer +**

[REGIO Peer2Peer +](#) umožňuje pracovníkům programových orgánů a dalších veřejných subjektů zapojených do správy a implementace financování z programů [EFRR](#), [Fondů soudržnosti](#) a [JTF](#) setkávat se a vyměňovat si znalosti a osvědčené postupy na bilaterální i multilaterální úrovni.

- **JTPeers**

Tento [program](#) usnadňuje výměnu mezi regiony JTF a dalšími relevantními zúčastněnými stranami spravedlivého přechodu, včetně regionálních a veřejných orgánů, jakož i socioekonomických partnerů, jako jsou nevládní organizace, univerzity, odbory nebo podniky. Podporuje sdílení znalostí a osvědčených postupů mezi odborníky, regiony JTF a dalšími příslušnými zúčastněnými stranami a nabízí jim příležitost učit se ze zkušeností ostatních.

Velmi užitečným zdrojem, který vznikl v rámci projektu [funkčních oblastí v EU](#) a který může sloužit jako odrazový můstek při získávání finančních prostředků, je tato pravidelně

aktualizovaná databáze o [zdrojích financování z EU](#). Mnoho organizací navíc sepsalo příručky ohledně financování z EU pro konkrétní cílové skupiny, které by mohly stát za vaši pozornost. Jedná se například o tohoto [průvodce](#) Evropské odborové konfederace, který je určen odborovým svazům.

Financování z EU

Tento dokument představuje průvodce výměnou znalostí v kontextu procesu spravedlivého přechodu a pouze některé z těchto fondů jsou proto zajímavé pro další zvážení jako zdroje financování v této oblasti:

- **JTF**

Přístup k [JTF](#) (celkový objem 19,2 miliardy EUR) je vázán na plány TJTP, které byly vypracovány členskými státy v dialogu s Evropskou komisí. Správní orgány členských států (na celostátní, regionální a místní úrovni) však vybírají, které projekty budou financovat, a přebírají odpovědnost za každodenní řízení, jedná se tedy o tzv. „sdílené řízení“. Pouze ta [území](#), u nichž se očekává, že budou přechodem na klimatickou neutralitu nejvíce negativně ovlivněna, byla shledána způsobilá pro vypracování plánu TJTP. Tyto plány určují typy plánovaných operací a upřesňují mechanismy řízení.

Chcete-li zjistit, zda můžete získat přístup k financování z JTF pro výměnu znalostí, musíte si ověřit plán TJTP svého regionu a/nebo se obrátit na [řídící orgán](#) odpovědný za provádění opatření, která jsou v něm stanovena.

- **Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR)**

Dalším fondem, který je spravován v rámci sdílené odpovědnosti, je [EFRR](#). EFRR se zaměřuje na všechny regiony a města z EU a investuje do jejich sociálního a hospodářského rozvoje. Členské státy samy rozhodují o tom, kolik prostředků z EFRR bude použito pro každou z pěti prioritních oblastí definovaných Evropskou komisí. Nejméně 30 % však musí být přiděleno na „ekologičtější, nízkouhlíkový přechod k čistě bezuhlíkovému hospodářství a odolnou Evropu“.

EFRR také výslovně podporuje „výměnu zkušeností“. Stejně jako v případě JTF se musíte obrátit na [řídící orgán](#) EFRR ve vašem regionu, abyste zjistili, jak přesně získat přístup k financování z EFRR pro vaši výměnu poznatků.

- **Meziregionální spolupráce (Interreg C)**

Program EU na podporu spolupráce mezi regiony se nazývá Interreg. Interreg se dělí na různé oblasti podle typu spolupráce: spolupráce mezi příhraničními regiony (Interreg A), spolupráce v rámci velkých vymezených oblastí na nadnárodní úrovni, např. v regionu Baltského moře (Interreg B), nebo meziregionální spolupráce (Interreg C).

Interreg C se zaměřuje zejména na podporu výměny zkušeností, inovativních přístupů a budování kapacit mezi regiony. Interreg je proto hlavní složkou, kterou je třeba zvážit při hledání finančních prostředků pro výměnu znalostí.

Interreg C se dále dělí na čtyři programy, z nichž dva jsou zajímavé pro účely tohoto dokumentu:

- [Interreg Europe](#) je program zaměřený na vzdělávání ke konkrétním politikám pro **orgány veřejné správy**. Podporuje výměnu zkušeností a přenos osvědčených postupů mezi aktéry na všech úrovních veřejné správy. Podání projektového

záměru za účelem vyhledání partnerů a financování lze snadno provést prostřednictvím [webových stránek](#) programu.

- **Interact** pak představuje podpůrný program. Jeho cílem je zajistit výměnu zkušeností, informací a inovací za účelem podpory osvědčených postupů a usnadnění spolupráce. Toho má být dosaženo prostřednictvím cílených akcí, publikací a nástrojů. Interact sám nevyhlašuje výzvy k předkládání návrhů, disponuje však řadou [kontaktních míst](#), které podporují zúčastněné strany při realizaci projektů a iniciativ v oblasti územní spolupráce.

- **Horizont Evropa**

Ačkoli se tento dokument zaměřuje na podporu výměny znalostí pro demonstraci a provádění spravedlivého přechodu, mohla by být v tomto případě žádoucí i konkrétní výměna vědeckých poznatků a výzkumných výsledků. Rámcovým programem EU na podporu výzkumných a inovačních činností je [Horizont Evropa](#). Přehled otevřených výzev pro předkládání akcí ke zhodnocení konkrétních znalostí naleznete [zde](#).

- **Erasmus+**

[Erasmus+](#) je programem EU pro oblast vzdělávání, odborné přípravy, mládeže a sportu na období 2021–2027. Vzdělávání, odborná příprava, mládež a sport jsou klíčové oblasti, které podporují osobní a profesní rozvoj občanů. Vysoce kvalitní a inkluzivní vzdělávání a odborná příprava, stejně jako neformální učení v konečném důsledku poskytují mladým lidem a účastníkům všech věkových kategorií kvalifikaci a dovednosti potřebné pro jejich smysluplné zapojení v rámci demokratické společnosti, pro mezikulturní porozumění i úspěšný přechod na trh práce.

- **Městská agenda pro EU**

[Městská agenda pro EU](#) je inovativní iniciativou víceúrovňové správy v oblasti městské politiky, která vznikla v rámci mezivládní spolupráce v městských záležitostech. Umožňuje městům, členským státům, městským sítím, Evropské komisi, ostatním institucím EU, poradním orgánům EU a dalším zúčastněným stranám spojit se, aby společně našly řešení naléhavých problémů měst a dosáhly konkrétních výsledků ve prospěch všech občanů EU. Městská agenda pro EU posiluje úlohu měst při tvorbě politik na celostátní úrovni a v EU, aby se EU lépe přizpůsobila potřebám svých občanů. Jedná se o klíčový mechanismus realizace nové městské agendy na úrovni EU.

